

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه تجارت – کتاب دوم: اسناد تجاری»

(اعاده شده از شورای نگهبان (۲))

مقدمه

به دلیل جایگاه اسناد تجاری در مبادلات بین فعالان اقتصادی به ویژه بازرگانان و ضرورت سرعت، سهولت و امنیت در امر بازرگانی، توسعه روزافزون تجارت و ضرورت وجود اسناد جایگزین پول، مشکلات پرداخت نقدی، آثار سوء رواج نقدینگی، ضرورت انجام معاملات اعتباری در عرصه تجارت و نقشی که گردش سرمایه و حجم مبادلات تجاری در سرنوشت سیاسی و اقتصادی کشورها دارد، دولت‌ها را بر آن داشته است تا ضوابط و مقررات خاصی را برای اسناد تجاری پیش‌بینی و مردم را به استفاده از اسناد مذکور ترغیب کنند. اسنادی چون برات، سفته و چک با ویژگی‌ها و کارکردهای خاص، مهم‌ترین اسناد تجاری به‌شمار می‌آیند که به آنها «اسناد» برواتی نیز اطلاق می‌شود. برای اینکه اسناد تجاری بتوانند دو اصل سرعت و دقت را در معاملات تجاری محقق کنند، ضروری است دارای اوصاف و ویژگی‌های خاصی باشند، امری که با استفاده از روش‌های معمول در نظام حقوق مدنی قابل تأمین نیست. از این‌رو، در نظام‌های حقوقی کشورها و همچنین کنوانسیون‌های بین‌المللی، اصول خاصی بر اسناد تجاری حکومت می‌کند که معمولاً اسناد مدنی از چنین اصولی برخوردار نیست. برخی از این اصول عبارتند از: شکلی بودن اسناد براتی، **تنجیزی** بودن اسناد براتی، اصل قابلیت انتقال اسناد براتی، مسئولیت تضامنی امضاکنندگان سند براتی، اصل استقلال امضاءات، اصل تجریدی بودن، اصل عدم قابلیت استناد به ایرادات و اصل ناشی شدن تعهدات برواتی از سند.

در این راستا مجلس شورای اسلامی مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی در خصوص بخش کتاب اسناد تجاری لایحه تجارت را که متضمن اصول مذکور بود تصویب نمود؛ لکن چند ماده که واجد ابهام یا اشکالاتی بودند را به کمیسیون ارجاع داد. کمیسیون قضایی و حقوقی در راستای تأمین نظر مجلس و رفع اشکالات و ابهامات مذکور مواد ارجاعی را اصلاح و برای تصویب به مجلس ارائه نموده است. در این گزارش به تبیین این مصوبه می‌پردازیم.

بررسی مصوبه کمیسیون قضایی و حقوقی

۱. ماده (۳۷۵): نظر به اینکه این ماده در خصوص بروات ارزی اجازه تعیین نرخ تبدیل ارز مندرج در برات را به طرفین داده بود، محل اشکال واقع شد که کمیسیون این ماده را حذف نمود.

مخصوص سخن علمی

مشخصات لایحه

دوره دهم – سال چهارم

شماره ثبت:

۱۶

شماره چاپ:

۸۵۲

تاریخ چاپ:

۱۳۹۹/۱/۳۰

معاونت پژوهش‌های

سیاسی – حقوقی

دفتر مطالعات

حقوقی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۶۷۱۸-۳

تاریخ انتشار:

۱۳۹۹/۲/۱

۲. ماده (۳۷۶): نظر به ارتباط موضوعی که این ماده با ماده (۳۷۳) داشت، مفاد این ماده به‌عنوان تبصره ماده (۳۷۳) الحاق گردیده است.

۳. ماده (۳۷۸): نظر به اینکه ابهاماتی در خصوص بندهای «۳» و «۴» مصوبه پیشین کمیسیون قضایی وجود داشت، این ماده به کمیسیون ارجاع شد. با اصلاحاتی که در این دو بند به‌عمل آمده است به‌نظر می‌رسد مفاد ماده واضح شده و ابهامی در آن وجود ندارد. توضیح آنکه ماده (۳۸۷) در خصوص موارد امکان رجوع پیش از سررسید سند به مسئولان آن سند مقرر شده و متخذ از کنوانسیون ژنو در خصوص برات و سفته است. در بند «۳» عدم پرداخت سایر اسناد تجارتي که به‌موجب واخواست یا گواهی عدم پرداخت گواهی شده باشد از موجبات امکان رجوع پیش از سررسید شمرده شده است. در بند «۴» نیز بی‌نتیجه ماندن عملیات اجرای احکام دادگستری علیه اموال برات‌گیر بیش از ۶ ماه از جمله موارد امکان رجوع پیش از سررسید برشمرده شده است.

ماده (۳۸۲): در مصوبه پیشین کمیسیون در خصوص این ماده، مهلت واخواست ده روز از سررسید تعیین شده بود که مجلس این مهلت را ناکافی دانست، لذا این مهلت به‌مانند قانون کنونی به ده روز افزایش پیدا کرد.

ماده (۳۸۴): در مصوبه پیشین کمیسیون در خصوص این ماده، مهلت اطلاع‌رسانی در خصوص واخواست سند به ایادی ماقبل برای دارنده چهار روز و برای ظهرنویسان دو روز از سررسید تعیین شده بود که مجلس این مهلت را ناکافی دانست، لذا این مهلت‌ها به‌مانند قانون کنونی به ده روز افزایش پیدا کرد.

ماده (۴۵۴) - این ماده بسیار مهم در خصوص اجرای چک از طریق اجرای احکام دادگستری تدوین شده است. نظر به ابهاماتی که در برخی بندهای این ماده در مصوبه پیشین کمیسیون حقوقی و قضایی وجود داشت این ماده به کمیسیون ارجاع گردیده بود. کمیسیون با رفع ابهامات مذکور متن منقح و کارآمدی را در خصوص اجرای چک از طریق دادگستری تصویب نموده که به‌نظر می‌رسد تا حدود زیادی می‌تواند ابهامات رویه کنونی در باب اجرای چک از طریق دادگستری را مرتفع نماید.

نتیجه‌گیری

با توجه به اینکه مصوبه کمیسیون حقوقی و قضایی در خصوص موارد ارجاعی از صحن در رابطه با کتاب اسناد تجارتي لایحه تجارت، به‌طور کامل موارد مد نظر صحن مجلس در این مواد را محقق نموده و اشکالات پیشین مصوبه کمیسیون حقوقی و قضایی را مرتفع کرده است و نیز نظر به تأثیر قابل توجهی که این مصوبه در بهبود و کارآمدی مقررات اسناد تجارتي دارد، تصویب مصوبه مذکور عیناً پیشنهاد می‌شود.

